

Suriyeli Mültecilerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi

1. Türkiye'deki Suriyelilerin Genel Durumu

Suriye krizinin patlak vermesinin ardından yaşanan insani krizden ilk etkilenen ülkelerden biri hâlihazırda komşu ülkelerden olan Türkiye oldu. Bu krize duyarlılık gösterip elini taşın altına koyan ve mülteci konumuna düşen Suriyelilere kapılarını açıp ev sahipliği yapan Türkiye, bu insanların mağdur duruma düşmemesi için birçok alanda gerekli yasal düzenlemeleri de yaptı. Türkiye'ye Suriyeli sığınmacı akını ilk olarak Nisan 2011 tarihinde başladı ve bu akın hâlâ devam ediyor. Türkiye, bu tarihten itibaren Suriyelilere yönelik "açık kapı politikası" uygulayacağını ilan etti. Açık kapı politikasının devlete yansıyan ekonomik boyutuna bakıldığında Türkiye'nin krizin başından itibaren çok yüksek meblağlarda harcama yapmış olduğu görülüyor. 2015 verilerine baktığımızda, kamplardan hastanelere 500.000'in üzerinde hasta sevk edilmiş olduğunu görüyoruz. Türkiye'de ameliyat edilen Suriyeli hasta sayısı ise 200.000'i aşmış. Sağlık Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de 35.000'in üzerinde Suriyeli doğumu gerçekleşmiş durumda. Her doğum mevcut Suriyeli sayısının artışı ve haliyle sunulması gereken imkânların kapasitesinin genişlemesini gerektiriyor; ayrıca sağlık sektöründe de hastaların özellikle kadın doğum ve çocuk hastalıkları alanlarında yığılmalarına neden oluyor.

2. Suriyeli Göçmenlerin Türkiye'deki Mevcut Dağılımı

Türkiye'de 10 ilde 25 kamp bulunmaktadır. Kamplarda 260.000, kamp dışında ise 2 milyon Suriyeli yaşamaktadır. Toplam nüfusun 300.000'i 0-4 yaş arası çocuk, 60.000'i 0-11 aylık bebek, 100.000'in üzerindeki kısmı 65 yaş üstü, 150.000'i fiziksel-mental engelli durumundaki insanlardan oluşmaktadır.^[1] Haliyle bu oransal özellikleri gereği de bu insanlar ciddi sağlık gereksinimleriyle beraber ülkemizde bulunmaktadır.

3. Türkiye'deki Suriyelilerin Temel Hizmetler Üzerindeki Etkileri

Kamplarda yaşayan Suriyeliler sağlık ve eğitim gibi temel hizmetleri alma konusunda sıkıntı yaşamamaktadır. Kamp dışındaki Suriyeliler ise kayıt yaptırmaları durumunda devlet hastanelerinden ücretsiz faydalanabilmektedir. Sınır illerindeki devlet hastaneleri toplam hizmetin %30 ile %40'ı arasında bir oranda Suriyelilere hizmet vermektedir. Bu nedenle sınır illerindeki devlet hastanelerinde kapasite sorunu yaşanmaktadır. Buralarda sadece Türkiye'deki sığınmacılar değil, Suriye'de yaşayan ve çatışmalar sebebiyle yaralanan kişiler de tedavi edilmektedir. Bu nedenle hem fiziki şartlar hem de sağlık çalışanları açısından kapasite sorunu bulunmaktadır. Hizmet alamadığını düşünen yerel halk da bu sebeplerden dolayı zaman zaman tepki geliştirmektedir. Sağlık hizmetleri ile bağlantılı bir diğer sonuç ise, toplum sağlığının bu durumdan olumsuz etkilenmesidir. Türkiye'de görülmeyen bazı hastalıklar, hatta aşılarda dahi kaldırılan çocuk felci, sınır illerinde görülür hale gelmiştir. Bu kapsamda sınır illerinde 0-5 yaş grubu çocukların tamamına çocuk felci aşısı yapılmıştır. Bunun yanında kızamık ve şark çıbanı grubu hastalıkları da yeniden görülmeye başlamıştır.

4. Türkiye'deki Suriyelilerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi

Suriye'deki krizinin başından bu yana Türkiye Cumhuriyeti Suriyeli mültecilere özellikle sağlık hizmetlerine erişim konusunda ciddi olanaklar sağlamıştır. Ekim 2011'de İçişleri Bakanlığı'nın aldığı karar ile sığınmacılara "geçici koruma statüsü" verilmiştir. Geçici koruma statüsü ile Suriyelilere sınırsız kalış, zorla geri gönderilmeye karşı koruma ve acil ihtiyaçlara erişimi içerecek şekilde yardım imkânları tanınmaktadır. Bunun dışında kamplarda yaşayanlara barınma, gıda, eğitim, sağlık, suya erişim gibi imkânlar sağlanmaktadır. Kamp dışında yaşayan ve çoğunluğu oluşturan gruba ise kayıt yaptırmaları halinde sağlık ve ilaca ücretsiz erişim hakkı tanınmaktadır. Çeşitli sebeplerle kayıt yaptırmayanların ise hiçbir hakkı bulunmamaktadır. Türkiye'de kayıt olan ve geniş bir sağlık sigortasından faydalan halen 2.000.000'un üzerinde Suriyeli mülteci bulunmaktadır.^[2]

Suriyeli mültecilerin ülkemizde faydalanabilecekleri sağlık hizmetleri ilk günden itibaren:^[3]

- AFAD Yönetmeliği (Nisan 2011)

- AFAD Genelgesi 2013/8
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
- Geçici Koruma Yönetmeliği
- Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar AFAD-Sağlık Bakanlığı Protokolü
- Göçmen Sağlığı Merkezleri/Birimlerine Dair Yönerge
- Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Genelge: 2015/8

gibi kanun, genelge ve yönetmeliklerle koruma altına alınmıştır.

Eğer Suriyeli bir hasta, sağlık kuruluşuna acil hal nedeniyle başvurursa “Geçici Koruma Kimlik Belgesi” olmasa dahi kendisine acil hal kapsamındaki hizmetler sunulur. Eğer geçici koruma kimlik belgesi olmayan hastanın başvurusu acil hal nedeniyle değilse, hasta Göç İdaresi İl Müdürlüğü aracılığı ile kaydının yapılması için yönlendirilir.[4] Geçici koruma kimlik belgeleri olan Suriyeliler ise sağlık kuruluşlarına doğrudan başvurabildikleri gibi ev, iş, ankesör ve cep telefonlarından 182 numaralı Sağlık Bakanlığı MHRS Çağrı Merkezi’ni arayarak bakanlığa bağlı sağlık merkezlerinden randevu alabilmektedir.

[1] Veriler yaklaşık değerler olup 13.11.2015 tarihi verileridir; kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik ve “Suriyeli Göçmenler Özelinde Türkiye’de Göçmenlerin Sağlık Gereksinimleri”.

[2] http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2015/11/Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf

[3] http://www.istanbulsaglik.gov.tr/w/sb/saggel/belge/Av_Elif_Selen_AY.pdf

[4] http://ohsad.org/wp-content/uploads/2015/09/suriye_saglik_algoritma.pdf